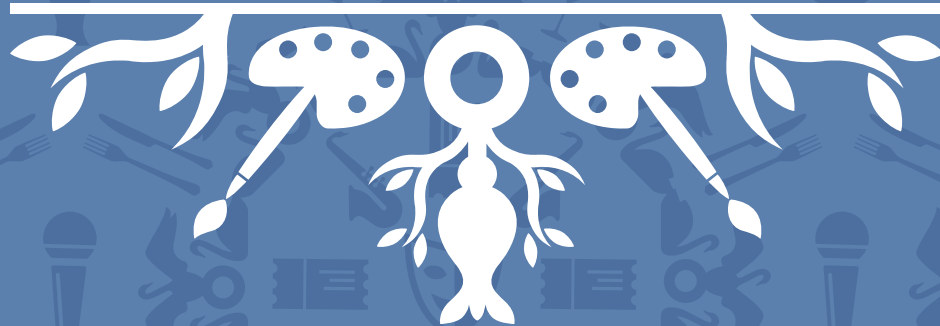

JAARVERSLAG 2019 BIJ SINGER THUIS

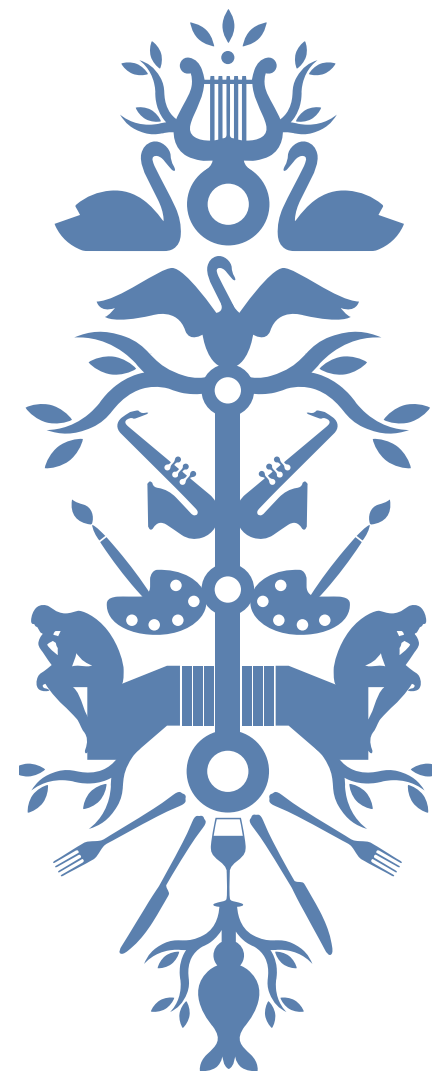
SINGER LAREN

museum | theater | beeldentuin | eten & drinken | bijeenkomsten

INHOUDSOPGAVE

MISSIE EN DOELSTELLINGEN	3
DIRECTIEVERSLAG	4
VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN BEHEER	7
BEDRIJFSVOERING	10
MUSEUM	11
OVERZICHT TENTOONSTELLINGEN	13
THEATER	16
PUBLIEKSACTIVITEITEN EN ONDERWIJS	17
SINGER SUPPORTERS	21
COMMERCIËLE ZAKEN	24
PR, MARKETING EN COMMUNICATIE	27
BIJLAGEN	30
FINANCIËLE VERANTWOORDING	30
BESTUREN EN COMMISSIES PER ULTIMO 2019	31
PUBLICATIES	32
MUSEALE AANWINSTEN	33

MISSIE EN DOELSTELLINGEN

Missie Singer Laren: uniek in cultureel Nederland

Met een aantrekkelijk tentoonstellingsbeleid, een prachtige beeldentuin en een breed aanbod podiumkunsten in het theater wil Singer Laren zoveel mogelijk bezoekers op een ontspannen en inspirerende manier deelgenoot maken van de rijke wereld van kunst en cultuur.

Motto en kernwaarden

Het echtpaar Singer legt de basis van Singer Laren met hun kunstcollectie, de monumentale villa, de concertzaal, het museum en de beeldentuin. Het motto van de organisatie is: *Kunsten komen samen en worden gevierd bij Singer thuis.*

De kernwaarden van Singer Laren zijn:

Gastvrij en persoonlijk

De kunsten delen en samen vieren met het publiek. Singer Laren bouwt verder op de gastvrijheid van Anna en William Singer en het delen van kunst en cultuur. Uit be-waard gebleven documenten, waaronder gastenboeken en brieven, blijkt dat veel vrienden, familie en kunstenaars bij Anna en William in villa 'De Wilde Zwanen' op bezoek kwamen. Singer Laren is vanaf het ontstaan een bruisende gastvrije plek en dat is het nog.

Historisch geworteld en authentiek

Singer Laren is gevestigd in het kunstenaarsdorp Laren waar rond 1900 de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse kunstgeschiedenis plaatsvinden. Aangetrokken door de schilderachtigheid en het onbedorven landschap kwamen

de Nederlandse impressionisten en iets later de modernisten naar Laren. Internationaal raakte hun schilderijen bekend en ze waren voor het Amerikaanse echtpaar Anna en William Singer, de grondleggers van Singer Laren, de aanleiding om naar Laren te komen.

Professionele en publieke kwaliteit

Singer Laren heeft kwaliteit en professionaliteit hoog in het vaandel. Dat uit zich niet alleen in een hoogwaardig, gevarieerd cultureel aanbod, maar ook in de leveranciers, partners en gezelschappen met wie wordt samengewerkt. Met de komst van de Nardinc vleugel en de renovatie van het huidige museum zal de kwaliteit en de beleving van de bezoeker nog verder toenemen.

Verrassend en toegankelijk

Verrassend is Singer Laren in de zin van de verscheidenheid aan kunstdisciplines die er samenkomen. Bezoekers kunnen altijd binnen kunnen lopen; de beeldentuin is gratis toegankelijk net als de foyer, villa De Wilde Zwanen en de Singer Shop. Singer Laren realiseert een gevarieerd programma voor verschillende doelgroepen en stimuleert daarmee de toegankelijkheid van museum en theater.

Singer Laren neemt niet alleen door zijn veelzijdigheid een unieke plek in het culturele landschap in, maar ook door het cultureel ondernemerschap en de vele trouwe supporters en vrijwilligers.

Foto: Jan Buteijn

DIRECTIEVERSLAG

Sinds de heropening van het theater, entree en beeldentuin ontwikkelt Singer Laren zich consequent tot een toon-aangevende landelijke culturele instelling met het mooiste theater van 't Gooi en het museum als thuishaven van de collectie van Anna en William Singer en van het Nederlandse Modernisme.

Deze doelstelling en ontwikkeling hebben we afgelopen jaar in een nieuw beleidsplan verwoord. Vandaag de dag zien we Singer Laren zich ontwikkelen tot dé culturele huiskamer in 't Gooi met een landelijk publiek. Laagdrempelig met een hoogwaardig cultureel aanbod. Het gratis toegankelijk maken van het entreegebouw, winkel, horeca en beeldentuin draagt hier in grote mate aan bij. Ook hebben we in april, bij de start van de tentoonstelling *Duitse Expressionisten*, nieuwe entreprijzen voor het museum. In lijn met ons beleid om een laagdrempelige en toegankelijke culturele instelling te zijn, hebben we de toeslag voor museumkaarthouders laten vervallen. Het kan geen toeval zijn dat sindsdien de bezoekersaantallen significant gestegen zijn.

Over het hele jaar kijken we heel tevreden terug op het gecreëerde aanbod en de bijbehorende bezoekersaantallen. De drie hoofdtentoonstellingen, namelijk *Out of office*, *kunstschatten uit bedrijven*, *Duitse Expressionisten* en *Weer en Wind*. *Avercamp tot Willink* gaven in combinatie met de overige tentoonstellingen een mooi divers aanbod in het museum. Het theater kende een goed seizoen met een mooi gespreid aanbod van toneel, dans, cabaret en muziek.

De zondag matineevoorstellingen waarin we museum en theater verbinden tonen het unieke culturele karakter van Singer en zijn een succes. Als aanvulling op ons programma zijn wij enthousiast over de samenwerking met de Keep an Eye Foundation. Samen organiseren we kleine presentaties voor jonge veelbelovende beeldend kunstenaars in het architecturale raam van het theater onder de vlag *Window of Opportunity*. Ook organiseerden we in de zomer van 2019 voor het eerst met deze organisatie in samenwerking met het outdoor klassieke muziekfestival Wonderfeel een aantal klassieke muziekconcerten. Jonge talentvolle musici traden op voor een enthousiast publiek op het terras van de beeldentuin. Vanaf september organiseerden we elke eerste zondag van de maand een Singer Swinging Sunday. Naast een bezoek aan het museum en een matineevoorstelling in het theater kon ons publiek genieten van een gratis toegankelijk jazzconcert in villa de Wilde Zwanen. Opnieuw een podium voor jong talent via de Keep an Eye Foundation.

De Singer Shop en horeca wisten met een aantrekkelijk assortiment in te spelen op het bovengenoemde aanbod en de bijbehorende toegenomen bezoekersaantallen. De afdeling evenementen en verhuur afdeling wist een mooi aantal opdrachtgevers en hun relaties gelukkig te maken met onze mooie locatie en professionele aanpak.

In totaal ontvingen we 225.000 bezoekers. Hiervan bezochten 167.000 bezoekers het museum en 16.000 het theater. Onze educatie verzorgde voor een recordaantal van bijna

8300 bezoekers een educatief programma. Naast ons museum, theater en educatie organiseerden wij voor meer dan 19.000 mensen een ontvangst of evenement. Naast al deze bezoekers bezochten meer dan 15.000 mensen ons om vrijblijvend te genieten van onze beeldentuin en ons aanbod in de Singer Shop en horeca.

Foto: Pieter Cunnen

Nadat we in 2018 de fantastische toezegging van Els Blokker-Verwer kregen om haar privécollectie een nieuw huis te geven in Singer Laren, zijn we in 2019 druk geweest om dit te concretiseren. Het vaststellen van de definitieve collectie ter schenking aan een nieuwe op te richten stichting Singer Nardinc kreeg verder vorm. Daarnaast selecteerden we architectenbureau Bedaux de Brouwer voor het ontwerp van de nieuwe museumvleugel. Ook concretiseerden we onze ambities om de tuinzalen in te richten als volwaardige museumzalen voor een permanente presentatie van de eigen collectie. Voor de eerste zes museumzalen en de Van den Brink Galerij presenteerden we een aanpak om deze te verduurzamen en bij de tijd te brengen. Om deze laatste ambities ten aanzien van het bestaande museum te kunnen realiseren zal Singer Laren opnieuw een beroep moeten doen op zijn omgeving. De totale modernisering van de tuinzalen en overige museumzalen is begroot op 3,5 miljoen euro. Na de modernisering zijn alle onderdelen van de accommodatie van Singer Laren gereed gemaakt voor de toekomst en zal de volgende generatie pas weer gevraagd worden een bijdrage te leveren. In 2019 zijn we gestart met de fondsenwerving hiervoor en aan het eind van het kalenderjaar konden we vaststellen dat wij goede voortgang hadden geboekt in het realiseren van onze funding ambities.

De positieve ontwikkelingen in aanbod en bezoekersaantallen vragen ook een verdere professionalisering van onze organisatie. Twee onderdelen hiervan zijn de implementatie van een vernieuwd en gestandaardiseerd personeelshandboek

en de implementatie van de vernieuwde Code Governance Cultuur. De vernieuwde opzet van dit jaarverslag is hier onderdeel van. Zo treft u nu dit directieverslag gescheiden aan van het verslag van de toezichthoudende Commissie van Beheer aan.

Naast de vele trouwe support die we ook dit jaar mochten ontvangen van de Gemeente Laren, bedrijfssponsors en particulieren, sprongen er paar noemenswaardige wapenfeiten uit. Ten eerste mochten we de collectie verrijken dankzij de steun van Vereniging Rembrandt, Mondriaan Fonds en BankGiro Loterij met een toonaangevend werk van Bart van der Leek. Aan het eind van het jaar konden we dankzij een anonieme schenker een uniek Larens schilderij van Max Beckmann langdurig aan onze collectie verbinden en presenteren op de kunstbeurs de PAN. Na de geweldige schenking van de Nardinc collectie in 2018 konden we hierdoor nog twee belangrijke hiaten in onze collectie vullen. Ook waren we zeer verheugd dat ABN AMRO haar hoofdsponsorcontract opnieuw voor twee jaar wilden verlengen. Deze duurzame bank toont zich een duurzame partner voor al meer dan 27 jaar. Naast ABN AMRO konden we BCD Travel verwelkom als nieuwe hoofdsponsor. De relatie met deze wereldwijde reisorganisatie van John Fentener van Vlissingen komt voort uit de uiterst succesvolle tentoonstelling *Impressionism & Beyond. A Wonderful Journey* uit 2018. Wij zijn dankbaar voor de afspraken die we voor de komende vijf jaar hebben kunnen maken.

Ons fraaie culturele aanbod met mooie bezoekersaantallen gaven een gezonde inkomstenstroom. Om dit bezoekersaanbod te organiseren vraagt ook om een betere professionele organisatie die hogere kosten met zich meebrengt. We zijn verheugd, en tegelijkertijd opgelucht dat dit gelukt is met een positief financieel resultaat. Opgelucht omdat gedurende het jaar we lang leken af te stevenen op een negatief resultaat, maar dit hebben we kunnen ombuigen in een weliswaar minimaal, maar positief resultaat.

Voor 2020 zijn de financiële vooruitzichten minder positief. Op het moment van schrijven zijn wij als instelling nog gesloten als gevolg van de RIVM-maatregelen voor de verspreiding van het Corona virus. Alle verschillende scenario's voor heropening laten een stevig negatief financieel resultaat zien. Er zijn op dit moment nog veel zaken onduidelijk, maar in geen van deze scenario's wordt Singer Laren direct in haar voortbestaan bedreigd.

Zo schrijven wij dit verslag over 2019 met een positief gevoel en kijken wij met een -weliswaar voorzichtig- positieve blik naar de toekomst. De gevolgen van de huidige situatie zijn op dit moment nog niet geheel te overzien. Samen met ons bestuur, medewerkers en vrijwilligers zijn wij maximaal gemotiveerd om Singer Laren zodra het kan te heropenen en een behouden toekomst te geven waarin onze ambities de juiste plaats krijgen.

Laren, mei 2020

drs. E.J. van Os MBA
algemeen directeur

Jan Rudolph de Lorm
museumdirecteur

VERSLAG COMMISSIE VAN BEHEER

Artist impression Nardinc vleugel, Bedaux de Brouwer Architecten (visualisatie: 3D Studio Prins)

De Commissie van Beheer kijkt met grote tevredenheid, waardering en dankbaarheid terug op het jaar 2019.

Alhoewel in de achter ons liggende jaren waarin we grote delen van Singer Laren vernieuwden het motto was “tijdens de verbouwing zijn wij gewoon open”, duurde het toch wel even voor het grote publiek ons weer meer frequent bezocht. Een prachtig nieuw theater, een nieuwe lobby/ontvangstruimte met terras, een nieuwe shop, een nieuwe tuin en natuurlijk het museum, alle onderdelen leverden een positieve bijdrage in het beeld dat 2019 het omslagjaar was naar weer een situatie met een positieve exploitatie.

En die omslag zette progressief en zeer veelbelovend door in de eerste twee maanden van 2020. Nu, bij het schrijven van deze terugblik op 2019, weten we welke onverwachte,

onwelkome en onzekere Coronavirus uitdagingen de succesvolle ontwikkeling van ook Singer Laren bedreigen.

Het succes van 2019 was natuurlijk niet enkel te danken aan die prachtige vernieuwingen. De combinatie met de inhoudelijke programmering met prachtige tentoonstellingen, zeer gevarieerde theatervoorstellingen, bijzondere evenementen en een zeer breed assortiment mooie en leuke artikelen in de shop leverde het resultaat.

De Commissie van Beheer spreekt veel waardering en dank uit voor de niet aflatende, gepassioneerde en professioneel hoogstaande inzet van de directie en alle medewerkers en vrijwilligers en heeft er veel vertrouwen in dat we de extreme uitdagingen waarmee we in 2020 geconfronteerd worden aankunnen en dat Singer Laren weer snel op de lijn van

structureel gezonde exploitatie terug is.

Ook is de Commissie van Beheer veel dank verschuldigd aan een grote groep particuliere vrienden van Singer die zich veelal voor vele jaren committeren voor een bijzondere financiële support en ook aan onze corporate sponsors en de Gemeente Laren. Zonder deze financiële support is het niet mogelijk op het kwalitatief hoge ambitieniveau van Singer Laren te acteren. We kunnen trots zijn op al diegenen die in welke rol dan ook samen het Team Singer Laren vormen.

mr. A.A.G. Fluitman,
voorzitter Commissie van Beheer
Stichting Singer Memorial Foundation

Bestuur en organisatie

De Commissie van Beheer houdt toezicht op de directie en de algemene gang van zaken binnen Singer Laren. De Commissie van Beheer stelt samen met de directie het beleid van Singer Laren vast, ziet toe op de uitvoering ervan, fungeert als klankbord en geeft advies. Hiernaast wordt toezicht gehouden op de financiële huishouding van Singer Laren en is de Commissie van Beheer verantwoordelijk voor het goedkeuren van de begroting en jaarstukken.

De taken en bevoegdheden van de Commissie van Beheer, zoals vastgelegd in de statuten, stemmen overeen met de bepalingen van de Governance Code Cultuur. In deze code is dit model benoemd als Raad-van-Toezicht-model. De dagelijkse leiding en verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het beleid ligt bij de directie. Als rechtsvorm is Singer Laren een stichting, ingeschreven als culturele ANBI onder de oorspronkelijke naam: Stichting Singer Memorial Foundation.

Commissie van Beheer

De directie is verantwoordelijk voor het in acht nemen van de Governance Code Cultuur. In het jaarverslag op de website van Singer Laren wordt gemeld dat en op welke wijze Singer Laren de Code toepast. Deze toepassing sluit aan bij de doelstelling, aard en omvang van de organisatie. De Code is besproken in een vergadering van de Commissie van Beheer en de directie. Wanneer Singer Laren afwijkt van de Code wordt dit vermeld op de website en in dit jaarverslag.

De huidige directie heeft een contract voor onbepaalde tijd. De Commissie van Beheer draagt zorg voor een evaluatie van hun functioneren en vergadert ten minste eenmaal per jaar

buiten aanwezigheid van de directie. Bij het ontstaan van een vacature maakt de Commissie van Beheer een profielschets op. Vacatures binnen de Commissie van Beheer worden openbaar gemaakt. Voor de samenstelling van de Commissie van Beheer wordt gehandeld in overeenstemming met de profielschets en wordt er gelet op diversiteit in leeftijd, etnische achtergrond en geslacht. De zittingstermijn van een lid van de Commissie van Beheer is na het opstellen van de nieuwe statuten op 24 oktober 2018 vastgesteld op 4 jaar, met de mogelijkheid tot verlenging.

Leden van de Commissie van Beheer vermijden elke vorm van belangenverstrengeling. Mogelijke vormen van belangenverstrengeling wordt bespreekbaar gemaakt binnen de vergaderingen van de Commissie van Beheer en zij handelt op de juiste wijze indien aan de orde. De Commissie van Beheer is onbezoldigd.

In 2019 vergaderde de Commissie van Beheer viermaal met de directie en eenmaal sloot het bestuur van de Stichting Vrienden van Singer Laren aan. In de vergaderingen kwam altijd aan de orde: de strategie, de realisatie van de doelstellingen, het risicobeheer, het financiële beleid en de financiën, de bezoekersaantallen, supporters en sponsoring, de tentoonstellingen en voorstellingen. Binnen de Commissie van Beheer is de onderlinge taakverdeling, de werkwijze van de Commissie van Beheer en de omgang met de directie duidelijk. De Commissie van Beheer benoemt de externe accountant en stelt diens beloning vast. De benoeming van de accountant geldt voor een periode van maximaal vier jaar. Na een grondige beoordeling vindt eventueel herbenoeming plaats voor opnieuw een periode van maximaal vier jaar.

De financiële commissie, Audit Committee, bestaande uit de heer G. Kuijper, de heer A. Fluitman, de heer P. van Doorne, de heer E. van Os, directeur en C. Jungerling, hoofd financiën, kwam in 2019 viermaal bijeen. Besproken werden onder meer de financiële kwartaalrapportages, risicomanagement, sponsoring, de financiële aspecten van aankopen voor de collectie en de nieuwbouw van de Nardinc vleugel. Eens per jaar vindt deze vergadering samen met de accountant plaats ter vaststelling van de jaarcijfers.

Rooster van aftreden

Naam	Datum benoeming	Aftreden 1e periode	Aftreden 2e periode
De heer A.A.G. Fluitman	24 oktober 2018	23 oktober 2022	
De heer T.W. Smit	1 januari 2019	31 december 2022	
De heer E.P. de Vries	24 oktober 2018	23 oktober 2022	
De heer G. Kuijper	24 oktober 2018	23 oktober 2022	
De heer P.H.C.J. van Doorne	24 oktober 2018	23 oktober 2022	
De heer E.A. Slokker	24 oktober 2018	23 oktober 2022	
De heer J. Ubben	24 oktober 2018	23 oktober 2022	
De heer N. Mol	1 januari 2020	31 december 2023	

De zittingstermijn van een lid van de Commissie van Beheer is na het opstellen van de nieuwe statuten op 24 oktober 2018 vastgesteld op 4 jaar, met de mogelijkheid tot verlenging.

BEDRIJFSVOERING

Personeel

In 2019 groeit het personeelsbestand van Singer Laren naar 69 medewerkers door de komst van een nieuwe junior conservator, junior medewerker publiciteit, shopassistent, suppoosten en horecamedewerkers.

Vrijwilligers

Singer Laren heeft 116 enthousiaste vrijwilligers. Deze vrijwilligers dragen zorg voor de verkoop in de Singer Shop en de organisatie van de artotheek. Daarnaast worden functies vervuld als museum- en theatergastvrouw/heer, assistent museale research, bibliotheek en archief. De bedrijfsvoering van Singer Laren zou in groot gevaar komen als zij de inzet van haar vele vrijwilligers zou missen. Daarnaast zetten alle bestuursleden en commissieleden zich ook op vrijwillige basis in. Singer Laren is dankbaar en trots op dit unieke bedrijfsmodel.

Organisatorische ontwikkelingen en duurzaamheid

Het is onze wens de organisatie verder te professionaliseren ten gunste van onze bezoeker, maar ook voor onze eigen werkvormen. In 2019 zijn alle arbeidsvoorwaarden, personeelsvoorwaarden en personeelsinstructies gestandaardiseerd en toegankelijk gemaakt. Onderdeel hiervan is het beter incorporeren van de museumrichtlijnen van het museumregister en de internationale museumorganisatie ICOM. Ook is een eenduidige “whistleblower” procedure, een vertrouwenspersoon en omgaan met werkgeschillen uitgewerkt.

Singer Laren heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. In de theaternieuwbouw hebben we verschillende belangrijke duurzaamheidsinvesteringen gedaan, zoals een warmtepomp met warmtewisselaar, zonnepanelen op de toneeltoren en een groendak (waterbuffering). In 2019 zijn de duurzaamheidsplannen voor het bestaande museum

concreet gemaakt. In 2020 zal het gehele bestaande museum verbeterde isolatie krijgen (daken, muren en glas) en wordt de klimaatinstallatie vernieuwd. Alle zaalverlichting wordt vervangen worden door ledverlichting.

In 2019 werd de in 2018 aangekondigde schenking van Els Blokker-Verwer, de zogenaamde 'Collectie Nardinc' die Els Blokker-Verwer met haar echtgenoot Jaap Blokker bijeenbracht, en verhuisd naar Singer Laren. Het gaat om 119 kunstwerken van Jan Sluijters (40 werken) in combinatie met schilderijen en werken op papier van Kees van Dongen, Leo Gestel, Jan en Charley Toorop, Kees Maks, Carel Willink, Theo van Rysselberghe en vele anderen. Het proces van registratie, conditierapportage, conservering en restauratie, fotografie en onderzoek is hiermee van start gegaan. Voor deze werkzaamheden is kunsthistorica Roby Boes als junior conservator in dienst gekomen. Daarnaast bereidt zij de presentatie van de Collectie Nardinc in de nieuwe Nardinc vleugel en bijbehorende catalogus voor.

Ook werd een aantal belangrijke schenkingen geaccepteerd, waaronder een schilderij van een Larens meisje door Max Liebermann en een tekening van Johan Barthold Jongkind, beide uit de collectie Bühler-Brockhaus en een aquarel van een ploegende boer van Anton Mauve, legaat van Ralph J.A. de Jong-Mellon. Dankzij de Vereniging Rembrandt kregen wij een fauvistisch bloemstilleven van Jan Sluijters uit een particuliere nalatenschap, dat meteen kon worden opgenomen in de collectiepresentatie 'Geschilderde bloemen' in de tuinzalen.

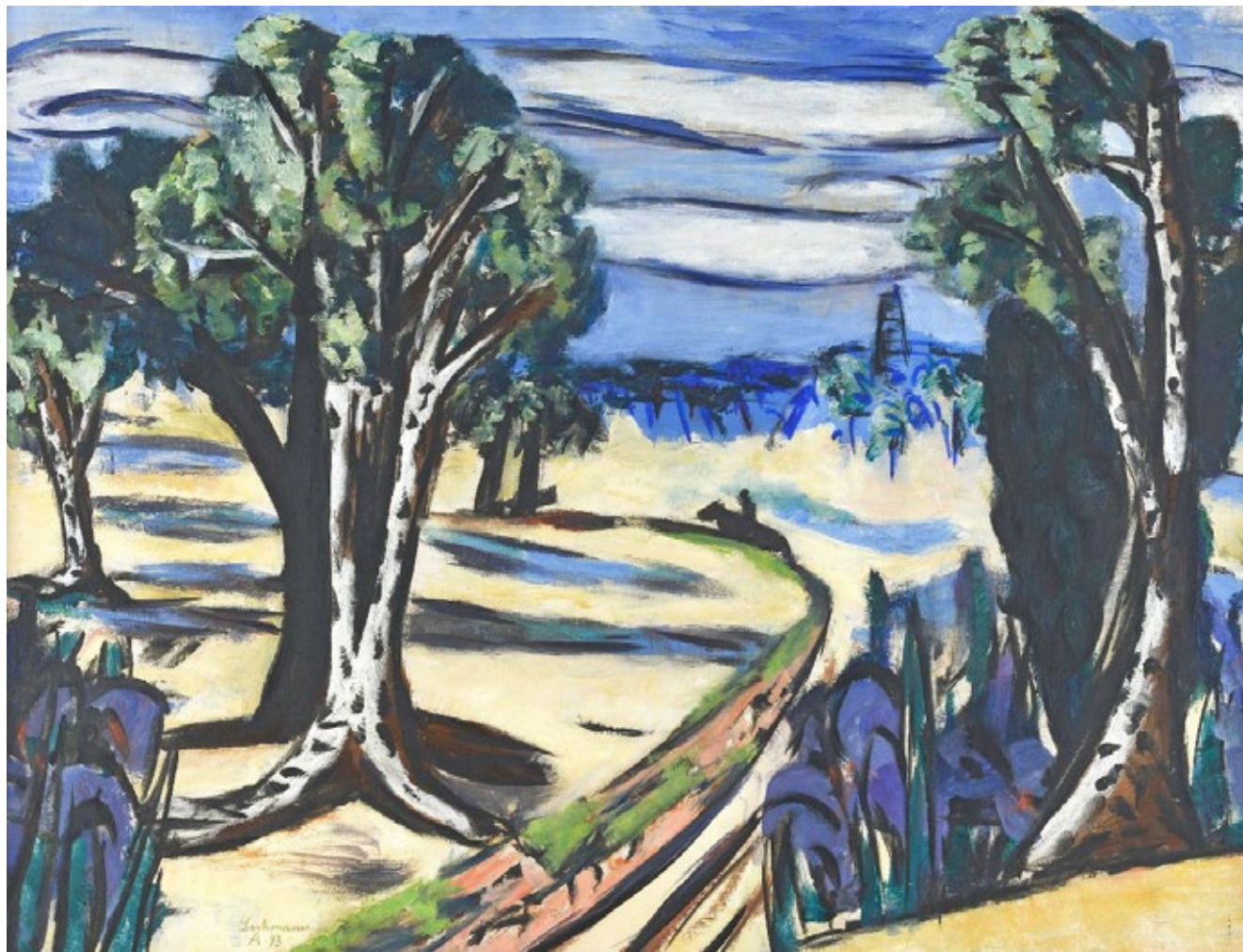
De belangrijkste aankoop van 2019 is de abstracte Compositie 1917-18 van Bart van der Leck, dankzij steun van de Vereniging Rembrandt, het Mondriaan Fonds en de BankGiro Loterij.

Dit sleutelwerk in het oeuvre van Van der Leck was al sinds 2002 in bruikleen uit particulier bezit. Als klap op de vuurpijl kregen wij het schilderij Laren (Landschap met ruiter), dat de wereldberoemde Duitse expressionist Max Beckmann hier in

1943 maakte, in permanent bruikleen als beloofd legaat aan de Nederlandse staat. We exposeerden deze primeur eind november op de PAN Amsterdam, beurs voor Kunst, Antiek en Design, samen met enkele hoogtepunten uit de Collectie Nardinc.

In totaal werden 160 kunstwerken uit de museumverzameling uitgeleend. Het merendeel daarvan, 110 schilderijen en werken op papier, reisden in de zomer naar Museum Ostwall in het kader van een internationale uitwisseling. In Singer Laren waren tegelijkertijd hoogtepunten uit de collectie van het Dortmundse museum te zien onder de noemer Duitse expressionisten; de tentoonstelling in Dortmund heette *Ein Gefühl von Sommer. Niederländische Moderne aus der Sammlung Singer Laren*. Daarvoor, tijdens de eerste maanden van het jaar, toonden wij ruim 150 Nederlandse naoorlogse kunstwerken uit bedrijfscollecties in de tentoonstelling *Out of Office. Kunstschatten uit bedrijven*. In het najaar trok *Weer en Wind. Avercamp tot Willink*, van gastconservator Boudewijn Bakker, een combinatie van kunst en poëzie, onverwacht veel mensen naar het museum. De bijdrage van weerman Peter Kuipers Munneke bestaande uit respectievelijk een presentatie in de Van den Brinkgalerij met kunstenaar Suzette Bousema, een duo-presentatie met museumdirecteur Jan Rudolph de Lorm in Museum TV, en een optreden in het theater met pianist Ralph van Raat, heeft zeker aan het succes bijgedragen. Bijzondere vermelding verdient nog de kleine tentoonstelling eigentijdse fotoportretten *The White Blouse* van fotograaf Marie-Jeanne van Hövell tot Westerflier, die veel goede respons van zowel publiek als pers kreeg. Zo wordt ook de hedendaagse kunst in Singer Laren over het voetlicht gebracht, mede dankzij de combinatie met de serie *Window of opportunity* van respectievelijk Mathieu Klomp en het duo Martens & Visser voor het grote raam in de gevel van het theater.

Max Beckmann, Laren (*Landschap met ruiter*), 1943, olieverf op doek, 66 x 86 cm, Singer Laren, permanent bruikleen, beloofd leaat aan de Collectie Nederland

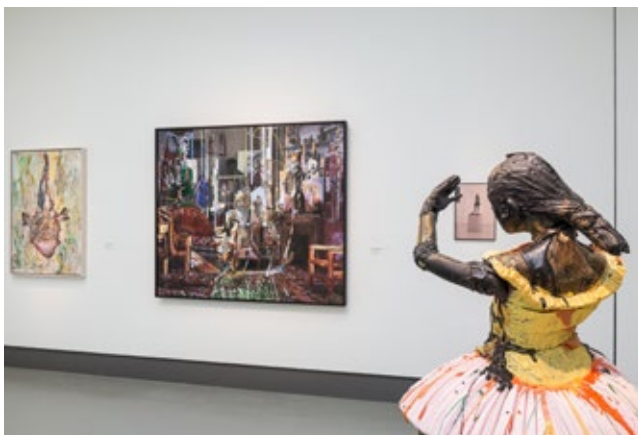
OVERZICHT TENTOONSTELLINGEN

Tentoonstellingen 2019

11 november 2018 t/m 7 april 2019

Out of Office. Kunstschatten uit bedrijven

Voor het eerst verruilen ruim 150 zelden getoonde kunsthistorische hoogtepunten uit diverse Nederlandse bedrijfscollecties hun vertrouwde plek in kantoren en bedrijven voor een plaats in het museum. Onder de titel *Out of Office. Kunstschatten uit bedrijven*, bood Singer Laren in samenwerking met de Vereniging Bedrijfscollecties Nederland (VBCN) een verrassend kunsthistorisch overzicht van 75 jaar Nederlandse kunst uit bedrijfscollecties. Met werken van kunstenaars als Karel Appel, Marlène Dumas, Armando, Jan Schoonhoven en Folkert de Jong werden spannende verbanden getoond tussen kunstenaars uit verschillende periodes én tussen de diverse collecties.

Foto's: Jan Buteijn

16 april t/m 25 augustus 2019

Duitse expressionisten

In het voorjaar en de zomer van 2019 wisselt Singer Laren zijn collectie uit met het Museum Ostwall in Dortmund. Terwijl de Duitsers genieten van de 'Holländische Moderne', biedt Singer Laren een overzicht van de Duitse expressionisten. Niet de buitenwereld maar de binnenwereld, daar ging het de expressionisten om. Kunst als uitdrukking van emotie en innerlijke beleving, weergegeven in felle kleuren, ruwe penseelstreken en krachtige vormen. De expositie toont bekende en minder bekende topstukken van wereldberoemde expressionisten als Ernst Ludwig Kirchner, August Macke, Emil Nolde, Käthe Kollwitz en Max Beckmann en geeft een imposant beeld van Duitsland tijdens en tussen de wereldoorlogen en de respons van kunstenaars daarop.

16 april t/m 19 mei 2019

Kunstenaarsvereniging Laren – Blaricum

Naast de tentoonstelling *Duitse expressionisten*, vindt een bijzondere verkoopexpositie plaats van de Vereniging van Beeldend Kunstenaars "Laren-Blaricum". Maar liefst 40 kunstenaars uit Laren, Blaricum en omstreken laten een boeiende en interessante selectie van hun meest recente werk zien.

3 september t/m 5 januari 2020

Weer en wind. Avercamp tot Willink

Stormen op zee en land, opkomend onweer, dijkdoorbraken, noodweer dat onrust baart, besneeuwde landschappen, avondrood en poëtische mistbanken, vastgelegd door kunstenaars als Hendrick Avercamp, Jan van Goyen, Piet Mondriaan, George Hendrik Breitner, Hendrik Johannes Weissenbruch, Jan Sluijters, Maurits Cornelis Escher en Carel Willink. In *Weer en Wind. Avercamp tot Willink* zijn ruim honderd verrassende en spannende kunstwerken te zien van Nederlandse kunstenaars in de afgelopen vier eeuwen, stuk voor stuk meesters in het verbeelden van mooi, dreigend of extreem weer. De tentoonstelling wordt begeleid door gedichten uit het boek 'Weer en wind – 100 gedichten en 100 gezichten', mede samengesteld door Nicolaas Matsier.

3 september t/m 5 januari 2020

Antarctica. Peter Kuipers Munneke op onderzoek

Gelijktijdig met de tentoonstelling *Weer en wind. Avercamp tot Willink*, is een presentatie te zien over het wetenschappelijk onderzoek naar klimaatverandering door wetenschapper en weerman Peter Kuipers Munneke. In het onderzoek van Kuipers Munneke staat de vraag centraal hoe het smelten van de ijskappen op Groenland en Antarctica bijdragen aan het tempo van het stijgen van de zeespiegel. Samen met kunstenaar Suzette Bousema maakt hij aan de hand van zijn onderzoek een presentatie waarin de schoonheid van de wetenschap getoond wordt. *“Het is een viering van de nieuwsgierigheid en de wetenschap.”* aldus Peter Kuipers Munneke.

3 september t/m 5 januari 2020

The White Blouse

In een van de tuinzalen van het museum is een expositie te zien van fotograaf Marie-Jeanne van Hövell tot Westerflier. Sinds 2011 werkt Van Hövell tot Westerflier aan een reeks portretten waarin een witte blouse van omstreeks 1912 centraal staat. Meer dan 75 vrouwen en mannen, kinderen en volwassenen, hebben voor haar camera in of met de kwetsbare blouse geposeerd, waaronder Jenny Arean, Alexandra Radius, Hans Croiset, Daan Schuurmans, Jort Kelder en Toer van Schayk. In de tentoonstelling *The White Blouse* gaan ruim 25 portretten een bijzondere dialoog aan met het in 2015 herontdekte schilderij van James McNeill Whistler *Symphony in White. The Girl in the muslin Dress* (1870) uit de collectie van Singer Laren.

3 september t/m 5 januari 2020

Vrouwenportretten

Het portretteren van mensen kent een eeuwenoude traditie in de kunst. In de 17de eeuw werden vrouwen nog voornamelijk geschilderd als ‘partners-van’ en hingen ze naast het portret van hun man. Aan het begin van de 20ste eeuw, toen Anna en William Singer hun collectie bijeenbrachten, was de zelfstandige vrouw inmiddels een gebruikelijk en uiterst populair onderwerp geworden. Anna Singer liet zichzelf meerdere keren afbeelden door bevriende kunstenaars als Martin Borgord en Jacob Dooijewaard. Daarnaast verzamelde Anna veel vrouwenportretten. De verfijnde portretten van Carolus-Duran en Gustave Jean Jacquet weerspiegelen goed haar klassiek en traditioneel georiënteerde smaak. Ze contrasteren met de meer impressionistische vrouwenportretten door George Hendrik Breitner, Isaac Israëls en Coba Ritsema, die later aan de collectie zijn toegevoegd.

In de tentoonstelling de bezoeker karakteristieke vrouwen in felle kleuren, geschilderd door de ‘ultramodernen’ Jan Sluijters, Leo Gestel en Kees van Dongen.

15 oktober t/m 5 januari 2020

Letterstorm

In het Singer Atelier presenteert Elsemieke van der Heijden (1988), beeldend kunstenaar, set designer en workshop-docent in Singer Laren, de tentoonstelling *Letterstorm*. Het onderwerp sluit aan bij de tentoonstelling *Weer en wind. Avercamp tot Willink*. In *Letterstorm* komen kinderen verschillende onderwerpen tegen die met het weer te maken hebben: een zonsondergang, een regenboog, maar ook regen, wind en onweer hebben een plek gekregen.

Naast het ervaren van een kunstwerk, kunnen kinderen in *Letterstorm* ook zelf aan de slag met beeld en taal. Zo mogen zij in het atelier de 27ste letter van het alfabet ontwerpen of het 5de seizoen bedenken en op papier zetten.

2019

Window of Opportunity

Window of Opportunity is een serie presentaties waarin een jonge getalenteerde beeldend kunstenaar een kunstwerk maakt voor het monumentale raam in de gevel van het theater van Singer Laren, dat 24/7 van buitenaf te zien is. De presentaties zijn gekoppeld aan de start van de zomer- en wintertijd. In de zomer was een gloednieuw kunstwerk van Mathieu Klomp (1984) te zien: *Holporum II*. In de winter de lichtinstallatie *Cosmic View* van Martens & Visser.

Window of Opportunity is een samenwerking met de Keep an Eye Foundation. Een stichting die jonge getalenteerde kunstenaars, designers, musici en andere creatievelingen ondersteunt door hen een springplank te bieden naar het grote publiek.

Martens & Visser, *Cosmic view*, 2019

2019

Kunst op het voorplein

Op het voorplein presenteert Singer Laren afwisselend een monumentaal beeld. Op donderdag 26 september heeft daar een reusachtig konijn plaatsgenomen: *Opzittend Konijn* van kunstenaar Tom Claassen. Het beeld is afkomstig uit de verzameling van Jan des Bouvrie en is de opvolger van *Hand en voet in omhelzing* van P  p   Grégoire.

THEATER

In het door velen geroemde theater ontvangen we weer meer gasten dan het in het voorgaande jaar. Voor een enthousiast publiek organiseren we mooie en gezellige theateravonden met voorstellingen van o.a. Karin Bloemen, Frank Boeijen, Paul de Leeuw en Peter Heerschop.

Net voor de start van het seizoen 2019-2020 wordt Singer Laren door artiesten en reizende medewerkers uitgeroepen tot het op een na gastvrijste theater van Nederland. We zijn trots dat Singer Laren als 'midden theater' tussen alle grote schouwburgen zo gewaardeerd wordt.

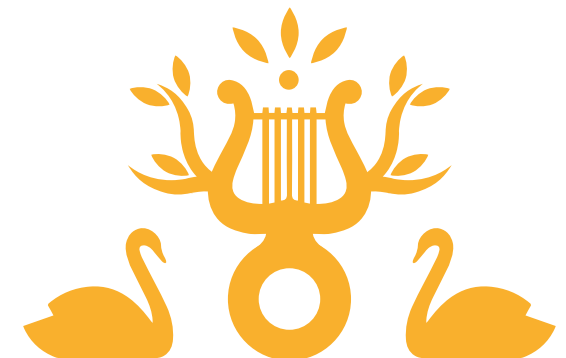
Ellen ten Damme. Foto: Jan Buteijn

In juni en juli is het theater beschikbaar voor de eindejaarsvoorstellingen van lokale scholen. Elk jaar een bijzonder moment voor de jonge bespelers en hun ouders en familie in het publiek.

Het nieuwe theaterseizoen 2019-2020 start met de opening van het cultureel seizoen. Voor het eerst organiseren we samen met het Papageno huis, Brinkhuis en Rosa Spierhuis een mooie avond. In een uitverkochte zaal geven we samen een inkijkje in de verschillende programma's. De avond wordt luister bijgezet door optredens van een diverse artiesten, waaronder Iris Hond.

Na de start trekt de Larense Johnny de Mol een volle zaal met de eerste voorstelling van het seizoen. Bijzonder mooie premières zijn er van Janke Dekker en Amy Egbers, Eric Vaarzon Morel en Jeroen Spitzenberger. De eerste zondag matinee in oktober is meteen uitverkocht dankzij een uniek bezoek van het Scapino Ballet.

In 2019 trekt het theater (voorstellingen en lezingen) 16.000 bezoekers. De voorstellingen worden begeleid door vrijwilligers, waarvoor Singer zeer dankbaar is.

PUBLIEKSACTIVITEITEN & ONDERWIJS

Een nieuw record

In 2018 werd weliswaar het recordaantal museumbezoekers gebroken, maar 2019 kent een nieuw record: niet eerder brachten er zoveel kinderen een bezoek aan het museum. Ruim 4.000 leerlingen uit het primair en voortgezet onderwijs kwamen met hun school op bezoek. Ook ontdekten ruim 3.500 kinderen met hun families de tentoonstellingen en werden er nog nooit zoveel workshops en partijtjes voor jarige kinderen georganiseerd. Samen met de 500 kinderen die in het theater hun ogen uitkeken bij een familievoorstelling, komt het totaal aantal kinderen van 2019 boven de 8.000. En dan tellen we de (groot)ouders niet eens mee. Wat een rijkdom dat steeds meer jonge bezoekers Singer Laren weten te vinden, dat we hen mogen verrassen en verwonderen met al het moois dat Singer Laren te bieden heeft.

‘Out of office’: een knaller van een (educatieve) tentoonstelling

Het jaar 2019 begon met de tentoonstelling *Out of office: kunstschaten uit bedrijfscollecties*. Hoewel *Out of office* helaas een minder groot publiek kende dan de meeste tentoonstellingen van de afgelopen jaren, was de expositie vernieuwend en op het gebied van educatie en onderwijs bijzonder succesvol. Niet eerder was er zo’n diversiteit aan kunstwerken in het museum te zien en te ontdekken. De thematisch opgebouwde tentoonstelling met kunstwerken uit de top van bedrijfscollecties was niet alleen een lust voor het oog, op educatief gebied was er als toeschouwer zo enorm veel om je over te verbazen en te verwonderen. Alleen al de enorme diversiteit aan toegepaste materialen en technieken en dan hebben we nog niet eens de namen van

de (gerenommeerde) Nederlandse kunstenaars genoemd (o.a. Folkert de Jong, Marlene Dumas, Karel Appel, Erwin Olaf en Armando).

Voor zowel onderwijsgroepen als kinderen was *Out of office* een groot feest! Tijdens deze tentoonstelling zijn er veel uiteenlopende workshops gegeven. Het is niet vanzelfsprekend dat scholen na een rondleiding een workshop afnemen. Bij deze tentoonstelling hebben bijna alle leerlingen hun museumbezoek afgesloten met het maken van een eigen kunstwerk. Juist hierdoor leren kinderen meer (ze verwerken dat was ze gezien hebben in het museum in eigen werk) en wordt een museumbezoek pas echt onvergetelijk.

Publieksliefeling van de tentoonstelling was zonder twijfel het beeld *Homunculus Loxodontus* van Margriet van Breevoort.

Dit kunstwerk van een aandoenlijk ogend wezen zittend op een bankje, dat geleend werd uit het Kinderziekenhuis (LUMC), kreeg er veel nieuwe fans bij. Op social media was *Out of office* goed zichtbaar: er werden veel foto’s in de tentoonstelling en selfies met de *Homunculus Loxodontus* gedeeld.

“Donderdag was ik mee met de groep 5 waar mijn dochter in zit. Wat een geweldige uitje! De kinderen gaven het gemiddeld een 9- op de terugweg :)”

Reactie van een begeleidende ouder van basisschool De Hoeksteen uit Bussum na een onderwijsprogramma bij *Out of office*, maart 2019.

Homunculus Loxodontus van Margriet van Breevoort samen met een jonge fan.

Leerlingen van basisschool De Hoeksteen uit Bussum gingen na een interactieve rondleiding door de tentoonstelling *Out of office* zelf als kunstenaar aan de slag in het Singer Atelier.

Samen met het onderwijs

Het Singer Atelier is in 2019 o.a. door het onderwijs intensief gebruikt. Het is opmerkelijk dat steeds meer scholen kiezen voor een totaalprogramma en hierdoor meer dan twee uur in het museum zijn. Door in gesprek te gaan met elkaar en aan te sluiten op de wensen van de school, groeit de samenwerking en worden programma's veelzijdiger. Het is mooi om te zien dat kunst en cultuur steeds meer een plek op de scholen krijgt. Die trend wordt door het Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) programma gestimuleerd. Veel scholen in de regio Gooi en Vecht hebben dankzij CmK een leerkracht opgeleid tot interne cultuur coördinator (ICC'er). Samen met Kunst Centraal, bemiddelaar van kunst- en cultuureducatie in de provincie Utrecht, werd een onderwijsproject voor het primair onderwijs in Baarn ontwikkeld. Ruim 500 leerlingen kwamen in november op bezoek bij de tentoonstelling *Weer en wind* en schreven zelf gedichten bij de kunstwerken. Mede dankzij deze samenwerking deden er in 2019 in totaal 2.300 leerlingen mee aan een begeleid museumprogramma. Dit is een record. De afgelopen vijf jaar is het aantal primair onderwijs leerlingen niet zo hoog geweest. Ten opzichte van 2018 is het zelfs een toename van 50%. Van het voortgezet onderwijs deden er 1.824 leerlingen mee aan een begeleid onderwijsprogramma.

Singer Atelier 'Letterstorm'

In de maand oktober werd bij de hoofdtentoonstelling *Weer en wind* de interactieve kindertentoonstelling *Letterstorm* door Elsemieke van der Heijden (beeldend kunstenaar en workshopdocent in Singer Laren) in het Singer Atelier ingericht. Elsemieke studeerde in 2016 af aan de Rietveld Academie, richting Beeld en taal. Ze maakt vooral installaties en experimenteert met nieuwe vormen en materialen.

De kleurrijke presentatie '*Letterstorm*', met linksboven Elsemieke van der Heijden en enkele bezoekers. Ook veel families en kinderen wisten het atelier te vinden en hebben prachtige nieuwe letters en seizoenen ontworpen.

Toeval speelt een rol in haar werk, al is er altijd sprake van een vooropgezet plan of idee. In *Letterstorm* konden kinderen door middel van verschillende objecten verschijnselen ervaren die met het weer te maken hebben, zoals een regenboog, regen, wind, onweer. Ook konden kinderen in het atelier zelf aan de slag, bijvoorbeeld met het ontwerpen en op papier zetten van de 27ste letter van het alfabet of het vijfde seizoen.

Wat een bijzonder jaar was 2019 voor de afdeling educatie. Naast de goede bezoekcijfers waren er ook bijzondere evenementen die het noemen waard zijn. Zo verzorgde de afdeling educatie in mei modeltekenworkshops voor 400 kinderen tijdens de ABN-AMRO Stadionspelen in de Amsterdam Arena, werden er tijdens de drukbezochte lichtjesavond in december meer dan 120 lampionnen gemaakt en waren de open ateliers en workshops bij de familievoorstellingen drukbezocht. De deuren van het atelier werden extra geopend tijdens de dagen van de onderwijsstakingen. Ook op deze dagen kwamen er bekende gezichten langs en ontdekten nieuwe families Singer Laren. De personeelsmiddag in december werd ingevuld door de afdeling educatie. Tijdens een schilder- en animatieworkshop ontdekten de medewerkers van Singer Laren zelf wat we onze jonge bezoekers bieden en hoe verrassend leuk het is om zelf aan de slag te gaan.. We kijken met enorm veel plezier terug op dit mooie jaar en al deze evenementen. Singer Laren bruist en hoe fantastisch is het dat steeds meer (jonge) mensen dat ontdekken.

Medewerkers van Singer Laren schilderen er op los tijdens een workshop 'Kopieer een meesterwerk'. Door zelf te schilderen ontdek je hoe moeilijk het is een echt meesterwerk te maken.

SINGER SUPPORTERS

Gemeente Laren

De afspraken die Anna Singer-Brugh met de gemeente maakte bij de oprichting van de Stichting Singer Memorial Foundation maakt de gemeente Laren een belangrijke partner voor Singer Laren. Bij de besluitvorming rond de bijdrage van de gemeente aan de nieuwbouw van Singer Laren speelde de wens van de gemeente om tot een 'lossere' toekomstige band met Singer Laren te komen een rol. De afspraken die in 1956 gemaakt zijn moesten daarom gewijzigd worden.

In 2014 zijn de afspraken met de gemeente over de bijdrage voor het onderhoud en de exploitatie vervangen door een afspraak over een vaste subsidiebijdrage. Onderdeel van de nieuwe afspraken is dat Singer Laren belangrijke culturele diensten aan de gemeente en de Larense gemeenschap blijft leveren. Daarbij levert Singer Laren tevens een belangrijke bijdrage aan de Larense economie en mogen inwoners van Laren tweemaal per jaar gratis het museum bezoeken.

De Bankgiro Loterij

Tijdens het Goed Geld Gala in februari 2019 heeft Singer Laren een cheque van een cheque van 44.000 euro voor het geoormerkt werven mogen ontvangen van de BankGiro Loterij. Medewerkers van de BankGiro Loterij verkopen sinds december 2014 loten in het museum. De helft van de opbrengst van een verkocht lot gaat naar Singer Laren. Daarnaast mocht Singer Laren voor de twaalfde achtereenvolgende keer een cheque van 200.000 euro in ontvangst nemen. De bestemming van de bijdrage is door de

BankGiro Loterij geoormerkt voor aankoop van kunst ter uitbreiding van de eigen collectie, restauratie van werken uit de eigen collectie en de presentatie daarvan. Naast de bijdrage van de gemeente Laren ontvangt Singer Laren geen overheidssubsidie, hierdoor vormt de steun van de BankGiro Loterij een cruciale factor in ons bestaan.

Bedrijfssponsors

Dit jaar werd de Stichting Memorial Foundation ondersteund door de bijdragen van de Gemeente Laren, ABN-AMRO, de BankGiro Loterij en door de sponsors Mc Kinsey & Company Netherlands, NautaDutilh, PwC, Egon Zehnder International, Egeria, De Hoge Dennen, Gilde Healthcare en Slokker Bouwgroep. BCD Holding heeft een 5-jarig contract als mede-hoofdsponsor afgesloten met Singer Laren.

Singer Fellows en Fellow Founders

De sinds 2004 bestaande actie 'Singer Laren moet verder, u doet toch mee', kent inmiddels een verheugend aantal Fellows. Fellows zijn geen calculerende burgers die uitsluitend de kosten en baten analyseren, maar onbaatzuchtige supporters die beseffen dat hun bijdrage noodzakelijk is voor een bloeiend Singer. Er hebben zich nu rond de honderd particulieren aan Singer Laren verbonden met een meerjarige lijfrente van in totaal enkele tonnen euro's per jaar. Enkele tientallen zogenaamde Fellow Founders schenken nog veel grotere jaarlijkse bedragen voor een periode van tien jaar. De mecenasen steunen financieel het nieuwbouwproject van Singer Laren. De Fellows en Fellow Founders maken daarmee onder andere de uitvoering van bijzondere projecten op de terreinen communicatie, educatie en publieksactiviteiten mogelijk. De Singer zakenvrienden zijn opgenomen in de business fellows. Men kan hierdoor ook zakelijk deelnemen aan het fellow programma.

De Fellow Founders werden tijdens de Fellow Founderdag als eerste bijgepraat over de aanstaande nieuwbouw en modernisering van het museum. Een bezoek aan de nieuwe tentoonstelling Duitse Expressionisten mocht niet ontbreken en na het diner kon men genieten van een optreden van Eric Vaarzon Morel.

Eind mei vond de Fellowdag plaats, waarbij de architecten hun plannen toonden voor de nieuwe vleugel aan het museum en de tuinzalen. Het aspergediner vond plaats in de tuinzaal van het museum met een muzikaal jazz optreden van Linus Eppinger.

Young Singer

Het in 2011 gestarte initiatief Young Singer, een groep jonge Singer Supporters heeft gedurende het jaar een aantal vaste activiteiten op de agenda; het Voorjaarsdiner, de zomerborrel en de Familiedag. Begin april tijdens het voorjaarsdiner leidde Sanne ten Brink, Hoofdconservator ING-collectie de tentoonstelling *Out of Office* in. Daarna toonde Jan Rudolph de Lorm de highlights van deze tentoonstelling. Cabaret werd verzorgd door Andries Tunru en het diner vond plaats in de tuinzaal van het museum.

Op de langste dag van het jaar werd de zomerborrel georganiseerd. Jan Rudolph de Lorm gaf een korte rondleiding door de tentoonstelling *Duitse Expressionisten* en onder het genot van een drankje en een hapje kon men genieten van een DJ en hapjes van de barbecue.

De negende Young Singer familiedag vond plaats op de laatste zondag van september met het thema Kunsthelden. De jongste kinderen maakten wolkenlampen en de oudere kinderen volgden een workshop over de kunsthelden uit onze geschiedenis. De ouders werden rondgeleid door de tentoonstelling *Weer en Wind in Kunst*.

Ook organiseerden we een uitstapje naar PAN Young collectorsavond. Natuurlijk werd de welkome steun aan Singer Laren niet vergeten. Ook voor Young Singers biedt de Geefwet meer fiscale mogelijkheden en schenkers van een lijfrente genieten maximaal voordeel en daarvan profiteert Singer Laren!

Singer Vrienden

Het bestuur vergaderde in het afgelopen jaar viermaal en hield in november een brainstorm middag. In december vond de gezamenlijke vergadering met de Commissie van Beheer plaats.

In 2019 was het aantal begunstigers van de Stichting Vrienden waarvan 1180 Vrienden en 26 Bedrijfsvrienden. In november 2019 heeft mevrouw Micheline van den Biggelaar-Brenninkmeijer de taak binnen de winkelvrijwilligersorganisatie overgenomen van mevrouw Judith Hilbrink. In december 2019 heeft Bart van den Nieuwenhof de verantwoordelijkheid voor de winkel namens de stichting Vrienden overgenomen van Laurent Vollebregt.

Wij zijn Laurent en Judith zeer dankbaar voor hun jarenlange inzet voor Singer Laren en voor de winkel en de vrijwilligers in het bijzonder. Tijdens de gezamenlijke vergadering van de Commissie van Beheer en de Stichting Vrienden hebben wij bij hun jarenlange inzet stilgestaan.

Afgelopen jaren was duidelijk te merken dat Singer Laren bruist. Het nieuwe theater voelt al snel vertrouwd, de vrij toegankelijke tuin wordt goed bezocht; het is altijd gezellig en de plannen voor de nieuw te bouwen vleugel, om het ontstaan van het Nederlands modernisme aan u te laten zien, zijn in volle gang. Maar ook de bestaande museumzalen verdienen een renovatie en natuurlijk moet de nieuwe Nardinc vleugel goed aansluiten bij de bestaande zalen. In dat kader zijn wij, als Vriendenbestuur, druk bezig geweest met het werven van nieuwe vrienden. Door nieuwe vrienden te werven kunnen wij een bijdrage leveren aan de realisatie van een museum die weer vele jaren meekan. In maart 2019 hebben wij een vriendenavond georganiseerd ten behoeve van de funding van deze renovatie.

Activiteiten

Voor de Vrienden van Singer Laren was 2019 weer een bijzonder jaar met mooie tentoonstellingen en de daarbij behorende bijeenkomsten voor de Vrienden van Singer Laren. We organiseerden maandag 15 april 2019 de vriendenopening van de tentoonstelling *Duitse Expressionisten*, vrijdag 6 september 2019 de vriendenopening van de tentoonstelling *Weer en Wind*. En op maandag 11 november 2019 organiseerden de Anna Singer Artotheek een vriendenavond.

Op 29 januari werd een bezoek gebracht aan de BRAFA. Veel vrienden zijn naar deze jaarlijks terugkerende kunstbeurs in Brussel gekomen.

In 2019 werd bekend dat Larense kunstenaar P  p   Grégoire in 2020 de Singer Prijs in ontvangst zal nemen. Onderdeel van de Singer Prijs is een tentoonstelling met zijn werk in 2020 en de verwerving van het beeld *Masker II* uit 2003, dat al te bewonderen is in de Singertuin.

Artotheek

De Anna Singer artotheek kijkt terug op een succesvol jaar. De kwaliteit van de door de door de artotheekcommissie geselecteerde kunstwerken is museaal en blinken uit in authenticiteit. De prachtige opstelling van kunstwerken trekt de belangstelling van veel museumbezoekers en veel nieuwe 'vrienden' hebben zich aangemeld om werken te kunnen lenen en/of kopen.

De opening vond plaats op maandagavond 11 november 2019 in de theaterzaal, waarbij Eefje Langeler-Nuijten een lezing hield overeen aantal van de deelnemende kunstenaars en hun werken. Aansluitend gaf zij een lezing over de 'kunst van het kijken naar Kunst'. 175 belangstellenden, supporters en kunstenaars waren hierbij aanwezig.

De kunstwerken konden direct daarna gereserveerd of gekocht worden. In totaal is die avond 80% van de werken gereserveerd en zijn vier werken direct verkocht.

De 'uitleenprocedure' is aangepast, dit blijkt goed te werken en is zeer effectief.

Aan de artotheek in november 2019 deden ongeveer 30 hedendaagse professionele kunstenaars mee met in totaal +/- 65 werken. Deze najaarsartothek was te zien in de Tuinzaal van het museum en er werd voor € 4.710 verkocht. De verwachting is, dat er in de periode dat het werk moet ingeleverd worden, er nog een aantal werken worden verkocht. De Artotheekcommissie heeft afscheid genomen van Karin Kannekens.

Singer Shop

De Singershop heeft met de enthousiaste Vrienden-vrijwilligers een succesvol jaar gedraaid. Daarnaast werd er meegeholpen met de af- en opbouw van de shop. Voor elke nieuwe tentoonstelling kregen de vrijwilligers een uitnodiging voor de personeelsrondleiding door Jan Rudolph de Lorm met aansluitende een winkelinstructie. Dankzij al deze belangeloze inspanningen van onze Vriendenvrijwilligers kunnen wij terugkijken op een succesvol verkoopjaar.

De Stichting Vrienden Singer Laren waardeert in grote mate de betrokkenheid en inzet van alle vrijwilligers en organiseert samen met de Commissie van Beheer als dank een jaarlijks uitstapje voor alle Singer vrijwilligers. Dit jaar begon het uitje met een heerlijke kop koffie en gebak bij Singer thuis. Daarna ging de reis richting Muiden waar de boot naar Pampus werd genomen. Na de lunch op dit forteneiland werden wij rondgeleid door het fort, welke een heerlijke verkoeling gaf op de heetste dag van het jaar. Daarna mochten we op eigen gelegenheid het eiland verzoeken voordat de boot weer vertrok naar Muiden. Het waseen zeer geslaagde dag.

COMMERCIEËLE ZAKEN

Commerciële Zaken binnen Singer Laren bestaat uit locatieverhuur, horeca en de Singer Shop. Centraal staan duurzaamheid, creativiteit en productontwikkeling waarbij de museale kwaliteit en het merk Singer Laren als uitgangspunt dienen. De verschillende afdelingen binnen commerciële zaken komen sinds begin 2019 maandelijks bij elkaar. In gezamenlijkheid wordt gewerkt aan een continue kwaliteitsverbetering en het ontwikkelen van nieuwe initiatieven.

Locatieverhuur

Met de opening van de tuin en kas zijn de mogelijkheden voor bijeenkomsten verder geoptimaliseerd. Of het nu een groot of klein congres is, een schoolvoorstelling, huwelijksceremonie, condoleance, productintroductie of andere bijeenkomst, het kan in Singer Laren. Doordat van drie verschillende ingangen gebruikt gemaakt kan worden, is het mogelijk om meerdere bijeenkomsten op hetzelfde moment te organiseren.

De introductie van nieuwe software (CRM) en een kwaliteitsslag op diverse onderdelen, hebben bijgedragen aan een positief resultaat. In 2019 hebben circa 40% van alle aanvragen geleid tot een overeenkomst.

Ook in 2019 wisten veel vaste relaties ons weer te vinden. Zo hebben de Larense basisscholen, ABNAMRO, Westplan, Hof Hoorneman, Toneelgezelschap De Papegaai, Sociëteit Het Gooi van 1945, Bank ten Cate en Scildon hun jaarlijks terugkerende evenement bij ons gevierd. Ook verwelkomden we onder meer Het Hersenfestival, Volker Wessels, Wierda en Partners, Bank J. Safra Sarasin, Credit Suisse en Vado. Daarnaast zijn we mooie nieuwe relaties met andere particuliere en zakelijke huurders aangegaan.

Bijzondere bijeenkomsten hebben we mogen organiseren voor en met de AVRO TROS met opnames van Tussen Kunst & Kitsch. Samen met Toneelgezelschap De Papegaai organiseerden we de 'De Gevulde Papegaai'; vijf avonden waarop een 500 gasten genoten van een door ons eigen horecateam verzorgd driegangen diner en vele optredens. Twee prachtige evenementen waar we met heel veel plezier op terugkijken.

Ook dit jaar zijn we blij met de goede relatie met de gemeente Laren. Zo werd op het podium van het theater o.a. de nieuwe burgemeester van Laren, Nanning Mol, beëdigd. Al met al was 2019 een goed jaar voor de afdeling locatieverhuur. Met veel enthousiasme wordt uitgekeken naar de opening van de nieuwe museumvleugel en de bijhorende extra mogelijkheden met onder andere een nieuwe tuinkamer.

Horeca Singer Laren

2019 is een dynamisch jaar geweest voor de horeca afdeling van Singer Laren. Het jaar begon met de presentatie van de nieuwe visie 2020 – 2025. Belangrijke punten uit dit beleidsplan zijn: gastvrijheid, een ‘thuisgevoel’ voor onze gasten, theaterdiners in eigen beheer, een kwaliteitsverbetering in de producten en de uitstraling van het buffet, meer inzet van de eigen horeca bij evenementen en tot slot: duurzaam ondernemen.

Met de inzet van meerdere partymanagers die de nieuwe visie bewaken, is de horeca verder geprofessionaliseerd. Daarnaast is de samenwerking met chef-kok Paul Liefferink verder uitgebreid. In samenwerking met hem verzorgen wij onze theaterdiners nu in eigen beheer en zijn 25 andere kleinschalige diners door hem opgezet. De samenwerking met onze preferred cateraars heeft zijn vruchten afgeworpen en biedt kansen tot verdere groei.

De ingeslagen weg van kwaliteit, duurzaamheid en extra aandacht voor vegetarische en veganistische gerechten wordt dagelijks gewaarborgd door een nieuwe lunch kok. De vernieuwing in de lunchgerechten wordt zeer gewaardeerd door onze bezoekers.

Eind 2018 introduceerden we de eerste arrangementen. In 2019 hebben we een enorme groei gezien in het aantal geboekte arrangementen. Waar nodig zijn de arrangementen aangepast en ‘gefinetuned’ om ze goed aan te laten sluiten bij de wensen van ons publiek. Daarnaast hebben we een speciale horecakaart geïntroduceerd voor de goed bezochte Singer zomerconcerten en de Singer Swinging Sundays.

Het terras is verfraaid met plantenbakken, extra meubilair en we zijn gestart met bediening naast het selfservice concept. Een efficiency slag zal nodig zijn om dit concept commercieel succesvoller te maken.

Door de uitbreiding van de mogelijkheden in het door Singer Laren gebruikte urenregistratie systeem, staan we op scherp om komend jaar de personeelskosten goed te monitoren en in balans te brengen met de omzet.

Singer Shop

Kort gezegd: de Singer Shop 2019 afgesloten met een geweldig resultaat. De tomeloze inzet van de winkel-vrijwilligers onder leiding van Suzan Boekhorst en haar team hebben geresulteerd prachtige omzetcijfers en in een prachtige museumwinkel die het hele jaar door verrassende artikelen verkoopt.

Spetterende en nieuwe kleurrijke artikelen van onder andere glaskunstenaar Frans Houben en sieraden Annette Duburg waren een succes. Aan de top van de verkooplijsten zien we nog steeds onze inmiddels beroemde en geliefde sjaals. Zonder de inzet van alle winkelvrijwilligers kan de Singer Shop niet bestaan. Om de communicatie en de band tussen de steeds groter wordende groep soepel en goed te laten verlopen,

hebben we naast de periodiek terugkerende winkelinstructies ook 'het koffiemoment' geïntroduceerd. In een ongedwongen sfeer bijpraten waarbij gezelligheid en samenhang voorop staan.

Ook dit jaar hebben we veel aandacht besteed aan de verkoop- en gastvrijheidsprincipes van Singer Laren. Zo waren alle vrijwilligers aanwezig bij het 'Gastvrijheidontbijt' op 1 juni georganiseerd door Bijzonder Laren. Leerzaam en vermakelijk.

Op de koffieochtend van 10 november hebben wij samen met de winkelvrijwilligers afscheid genomen en onze onuitputtelijke dank uitgesproken aan Judith Hilbrink die zich 8 jaar belangeloos dagelijks in heeft gezet om alle vrijwilligerszaken

en roosters te verzorgen. Haar opvolgster Micheline van den Biggelaar verwelkomen wij met open armen en wensen haar veel plezier en succes met deze leuke uitdaging.

Na het vertrek van Caroline Laout is in het betaalde team op 3 september Rosalinde van de Velden gestart. Ze heeft veel winkel- en webshop ervaring die ze zal inzetten om de webshop van Singer Laren te vernieuwen en verder te professionaliseren.

Na een mooie afsluiting kijkt de Singer Shop uit naar een actief 2020.

PUBLICITEIT

Mooie bezoekersaantallen

2019 is voor Singer Laren een bijzonder mooi jaar. Bezoekers weten Singer Laren in grote getale te vinden. Het theater trekt volle zalen en de tentoonstellingen *Duitse expressionisten* en *Weer en Wind. Avercamp tot Willink* worden goed bezocht. In totaal bezoeken 225.000 bezoekers Singer Laren. Hiervan bezoeken 167.000 bezoekers het museum en 16.000 het theater. De afdeling educatie zorgt voor een recordaantal van bijna 8300 bezoekers een educatieve programma's. Ruim 19.000 mensen zijn aanwezig bij een zakelijk ontvangst of evenement. Naast deze betalende bezoekers, bezoeken ruim 15.000 mensen de vrij toegankelijke beeldentuin en Singer Shop.

Uit onderzoek blijkt dat onze bezoekers het museum zeer waarderen en het herhaalbezoek hoog is.

Sponsoren en bijzondere samenwerkingen

ABN AMRO

Sinds 1992 is ABN AMRO hoofdsponsor van Singer Laren. Deze duurzame relatie wordt in april 2019 verlengd tot en met 31 december 2021. "Een museum, met een schitterend in 2017 verbouwd theater en een door Piet Oudolf ontworpen beeldentuin, maakt Singer Laren uniek in haar soort", zegt Ilona Roolvink, Sr. Brand Activation Manager Kunst & Cultuur van ABN AMRO in een persbericht over de samenwerking met Singer Laren. "We merken dat onze relaties het waarderen om uitgenodigd te worden in Singer Laren."

Evert van Os (links) en Ilona Roolvink (foto: Hannie Verhoeven)

BankGiro Loterij

Samen met de BankGiro Loterij organiseren we ook weer een aantal bijzondere evenementen voor VIP Kaarthouders. Bijzonder feestelijk is de première van de film *April, May & June* van Linda de Mol.

BCD Travel nieuwe mede-hoofdsponsor van Singer Laren

In 2018 toonde Singer Laren in de tentoonstelling *Impressionism & Beyond. A Wonderful Journey* de verzameling van de Van Vlissingen Art Foundation; een van de best bezochte tentoonstellingen in de geschiedenis van het museum. In 2019 krijgt de reis een vervolg. BCD Travel, opgericht door John Fentener van Vlissingen, is de komende vijf jaar - naast ABN AMRO en de BankGiro Loterij - mede-hoofdsponsor van Singer Laren.

John Fentener van Vlissingen en Jan Rudolph de Lorm, museum-directeur Singer Laren, tijdens de tentoonstelling *Impressionism & Beyond. A Wonderful Journey* in 2018.

vlr: Eric Bolhaar (Vestigingsdirecteur Van Poelgeest Hilversum), Esther Driessen (Hoofd PR Singer Laren), Jan Rudolph de Lorm (Museumdirecteur) en Maartje van Lier (Account Manager Zakelijke Markt Van Poelgeest).

Van Poelgeest

Tijdens de tentoonstelling Duitse expressionisten stelt Van Poelgeest opnieuw een uniek uitgevoerde, 100% elektrische BMW i3s beschikbaar aan Singer Laren. De BMW is volledig uitgevoerd in de stijl van het topstuk van de tentoonstelling: Grote diertuin van August Robert Ludwig Macke.

OPIUM Museum Tour

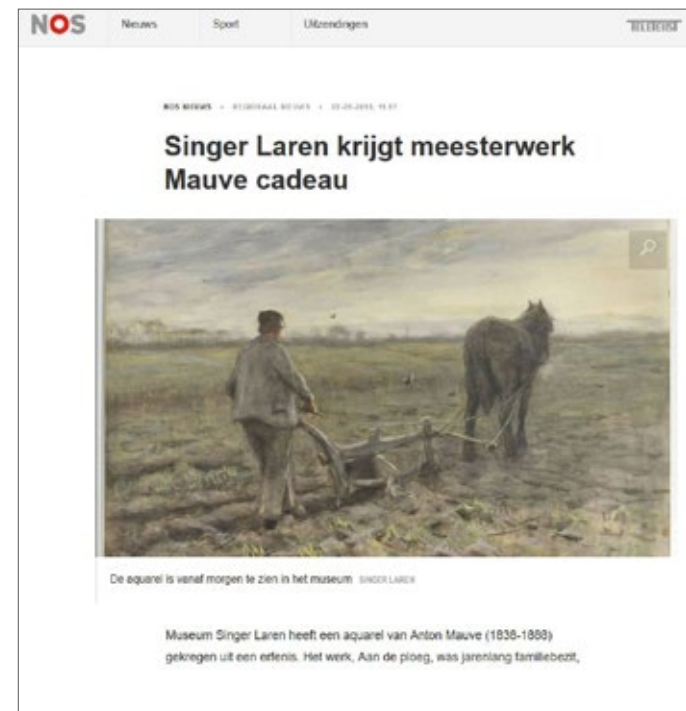
OPIUM, het cultuurmagazine van AVROTROS op Radio 4, maakt op vrijdag 3 mei een locatie-uitzending in het kader van de OPIUM MUSEUM TOUR in de tentoonstelling Duitse expressionisten. Presentator is Annemiek Bosman.

Keep an Eye Foundation en Wonderfeel

Singer Laren introduceert de Summer Swinging Sundays: op drie zondagen kunnen bezoekers in de beeldentuin genieten van een klassiek concert met jong talent. De zomerconcerten worden georganiseerd in samenwerking met de Keep an Eye Foundation en muziekfestival Wonderfeel.

Schenken in de publiciteit

Ook dit jaar heeft Singer Laren een aantal mooie schenkingen mogen ontvangen. Groot nieuws is de schenking van de aquarel van Anton Mauve. "Singer Laren krijgt meesterwerk Mauve cadeau" kopte de NOS en Nu.nl groot.

In november kunnen we opnieuw een grote verrassing delen. Een anonieme schenker verrijkt de museumcollectie met een Larens landschap van de wereldberoemde Duitse expressionist Max Beckmann. We tonen het schilderij, samen met een aantal werken afkomstig uit de schenking van Els Blokker-Verwer, op de kunstbeurs PAN Amsterdam.

Radio- en televisiespotjes

Naast radiospotjes, zetten we in 2019 bij de tentoonstelling *Weer en Wind. Avercamp tot Willink* voor het eerst televisie-spotjes via Ster & Cultuur in. Dit is mogelijk dankzij een bijdrage van de BankGiro Loterij. We kiezen voor verstilde spotjes met muziek, zonder gesproken tekst. De spotjes blijken een enorm succes en de reacties van bezoekers zijn overweldigend.

Social media

Ook in 2019 werd veel aandacht aan social media (Facebook, Twitter, Instagram en Youtube) besteed. Het aantal 'vind-ik-leuks' op de museum en theater facebookpagina en het aantal volgers op Twitter en Instagram groeide wederom.

MuseumTV

Ook in 2019 werd de samenwerking met MuseumTV voortgezet. Bij de *Weer en Wind. Avercamp tot Willink* en *Duitse expressionisten* tentoonstelling maakten we een korte documentaire en korte filmpjes voor social media. De documentaire is, naast de kanalen van MuseumTV en de website van Singer Laren, ook te bekijken in de tentoonstelling. Van bezoekers ontvangen we veel positieve reacties op de filmpjes.

BIJLAGEN

Financiële verantwoording

Verkorte staat van baten en lasten 2019

	Begroting 2020	Werkelijk 2019	Werkelijk 2018
Baten			
Onderhoudsbijdrage Gemeente Laren	390.000	325.442	291.432
Museum	1.687.000	1.782.540	2.171.328
Theater	330.000	363.361	372.563
Evenementen	590.000	595.259	516.789
Singershop	824.000	830.708	1.019.485
Horeca	1.000.000	1.012.737	1.023.672
Overige baten en onttrekkingen bestemmingsreserves en -fondsen	645.500	1.271.082	884.246
	<u>5.466.500</u>	<u>6.181.129</u>	<u>6.207.515</u>
Lasten			
Personeelslasten	2.140.000	2.323.290	2.240.952
Exploitatielasten	490.000	526.690	573.779
Onderhoud en instandhouding	390.000	325.442	570.191
Tentoonstellingskosten	555.000	547.893	411.022
Honoraria en overige theaterkosten	330.000	337.187	224.416
Directe kosten verhuur	210.000	289.976	824.382
Kosten Singershop	659.000	643.224	316.306
Exploitatiekosten horeca	325.000	326.434	585.447
Overige lasten en dotaties bestemmingsfonds	304.00	858.186	585.447
	<u>5.403.500</u>	<u>6.178.322</u>	<u>5.965.927</u>
Dotatie respectievelijk onttrekking Algemene Reserve	63.000	2.807	214.588

* De cijfers zijn afkomstig uit de jaarrekening 2019, bij het opstellen van de begroting 2020 is nog geen rekening gehouden met de invloed van COVID-19 crisis.

Besturen en commissie per ultimo 2019

Commissies van Beheer

Erevoorzitter(s) en ereleden

Dhr. P.J. Kalff [erevoorzitter \(sinds 2007\)](#)
Dhr. W.P.M. van der Schoot [erelid \(sinds 2007\)](#)

Leden

Dhr. A.A.G. Fluitman [voorzitter](#)

Nevenfuncties:

- Voorzitter Stichting Steun Alzheimercentrum AmsterdamUMC
- Voorzitter Raad van Commissarissen Maas
- Lid Raad van Toezicht Stichting City Marketing Hilversum
- Voorzitter bestuur Stichting Singer Nardinc
- Bestuurslid Stichting Continuïteit Singer Laren

Dhr. G. Kuijper [penningmeester](#)

Dhr. P.H.C.J. van Doorne

Nevenfuncties:

- Bestuurslid van Loch Lomond Golf Club
- Bestuurslid van Stichting African Parks Foundation
- Bestuurslid Stichting Doorhart
- Bestuurslid Stichting Tickencote
- Lid van het IC van Green Safaries
- Advisory Committee Gilde Healthcare
- AC van YL Ventures III en IV

Dhr. N. Mol [commissaris van toezicht](#)
Burgemeester van
Gemeente Laren (Noord-Holland)

Dhr. E.A. Slokker
Directeur van Slokker Bouwgroep B.V.

Dhr. T.W. Smit

Lid van het College van Bestuur Gooise Scholen Federatie

Nevenfuncties:

- Voorzitter Stichting Hulp Nabij
- Voorzitter Stichting Vrienden van het Singer Museum
- Bestuurslid van Stichting Gooische Mij

Dhr. J. Ubbens

Nevenfuncties:

- Lid van RvT Museum van Loon
- Lid Bestuur van stichting van Vlissingen Art Foundation
- Commissaris bij BVA Auctions, werkmaatschappij Art and Antiques
- Bestuurslid van Stichting vrienden van de schilder H.J. Wolter
- Bestuurslid Stichting Singer Nardinc

Dhr. E.P. de Vries

Schrijver, acteur, regisseur en producent.

Nevenfuncties:

- Ambassadeur van het Longfonds

Directie

Dhr. E.J. van Os [algemeen directeur](#)

Nevenfuncties

- Bestuurslid Cultuurhuis Abcoude
- Bestuurslid Stichting Laren Jazz

Dhr. J.R. de Lorm [museumdirecteur](#)

Nevenfunctie

- Voorzitter keuring en bestuurslid Nationale beurs voor kunst, antiek en design PAN Amsterdam.

Stichting Vrienden van het Singer Museum

Ereleden

Dhr. drs. F.B. Deiters (sinds 2017)

Leden

Dhr. T.W. Smit [voorzitter](#)
Mw. J. van Eck [secretaris](#)
Dhr. B. Bölger [evenementen & activiteiten](#)
Dhr. C.L. Hamming [penningmeester](#)
Mw. M. van den Biggelaar [coördinator winkelvrijwilligers](#)
Mw. E. Langelier [artotheek & Singer prijs](#)
Dhr. B. van den Nieuwenhof [museumshop](#)

Artotheek Commissie:

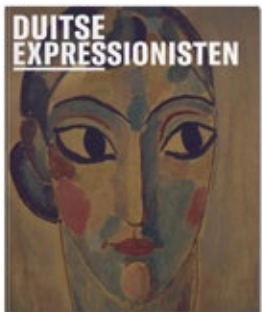
Eef Langelier- Nuijten [voorzitter](#)
Monique Vos- van Acker [penningmeester](#)
Barbara Jonckheer
Karin- Kannekens- Ruseler
Livia Bixner- Droge
Marina van den Bosch- van Nispen tot Sevenaer
Martien van Loo

Programmacommissie theater:

De heer E. de Vries [voorzitter](#)
Mevrouw M. Bouhuijs
De heer C. de Kloet
De heer E. van Os
De heer R. Räkens
De heer K. van der Veer
Mevrouw A. Doijewaard [secretaris](#)

Publicaties

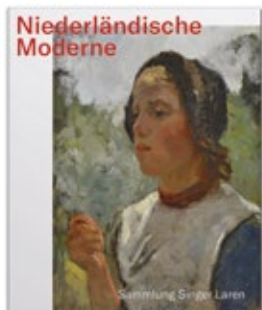
Nicole Grothe en Natalie Calkozan, *Duitse expressionisten, voorgangers en tijdgenoten*, Laren (Singer Laren)/Zwolle (Waanders Uitgevers) 2019 (ISBN 9789462622) (tevens Duitse editie)

Boudewijn Bakker, Helmi Goudswaard en Nicolaas Matsier (samenst.), *Weer en Wind. 100 gedichten en 100 gezichten*, Bussum (THOTH) 2019 (ISBN 97890687989)

Jan Jaap Heij, Anne van Lienden, Regina Selter en Stefanie Weißhorn-Ponert, *Niederländische Moderne – Sammlung Singer Laren*, Zwolle (Uitgeverij Waanders) 2019 (ISBN 9783925998607)

Singer magazine met het volledige programma, achtergrondverhalen en interviews.

Museale aanwinsten

19-1-1

Herman Kuyt (1893-1978)

Stilleven met glas en druiventros, ca. 1912

Olieverf op karton, 30 x 40 cm

Schenking uit particulier bezit

19-2-1

Palet van Jan Sluijters, ca. 1920-1940

Paneel met olieverf, 50 x 65 cm

Schenking Kunstgalerij Albricht, Oosterbeek

19-3-1

Jan Sluijters (1881-1957)

Korenbloemen met klapprozen, 1910

Olieverf op doek, 60 x 51 cm

Schenking Vereniging Rembrandt uit de nalatenschap van Kees en Noor Mout-Bouwman

19-4-1

Max Liebermann (1847-1935)

Lopend meisje, Laren (Gehendes Mädchen), ca. 1897-1899

Olieverf op papier op paneel, 51 x 35 cm

Schenking Bühler-Brockhaus

19-4-2

Johan Barthold Jongkind (1819-1891)

Recto: Riviergezicht bij een stad, ca. 1866-1869

Waterverf op papier, 17,5 x 27 cm

Verso: *Straatgezicht*

Zwart krijt op papier, 27 x 17,5 cm

Schenking Bühler-Brockhaus

19-5-1

Anton Mauve (1838-1888)

Aan de ploeg, ca. 1880

Waterverf en gouache op papier, 40 x 60,5 cm

Legaat Ralph J.A. de Jong-Mellon

19-6-1 (voorheen 02-1-1)

Bart van der Leek (1876-1958)

Compositie 1917-'18

Olieverf op doek, 40 x 32 cm

Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Fonds voor 20ste-eeuwse Nederlandse schilderkunst en haar Innorosa Fonds), de BankGiro Loterij en het Mondriaan Fonds 2019

19-7-1

Lou Loeber (1894-1983)

Boekband voor 'Jantje den schoenenlapper en zijn Weensch Kiendje' van Antoon Coolen, 1927

Boekdruk, 197 x 137 x 7 mm

Schenking uit particulier bezit

19-7-2

Lou Loeber (1894-1983)

Affiche voor expositie met schilderijen en houtsneden van Dirk Koning

Gouache op papier, 71,9 x 51,6 cm

Schenking uit particulier bezit

19-9-1

Chris Beekman (1887-1964)

Hondenkar met automobiel, 1916

Olieverf op doek, 42,5 x 82,9 cm

Bruikleen van de erven van Ernest Emanuel en Bronia Schuler-Landy

19-10-1

Max Beckmann (1884-1950)

Laren (Landschap met ruiter) (Laren (Landschaft mit Reiter)), 1943

Olieverf op doek, 66 x 86 cm

Singer Laren, permanent bruikleen, beloofd legaat aan de Collectie Nederland

19-11-1

Fon Klement (1930-2000)

Coquelicot, 5 februari 1994

(naar de gelijknamige boardsnede uit 1990)

Olieverf op linnen, 166 x 168 cm

Schenking van de kunstenaar 1994

19-12-1

Jacob Dooijewaard (1876-1969)

Landschap in Spanje, 1910

Zwart en gekleurd krijt en potlood op papier, 23,4 x 30,2 cm

Schenking uit particulier bezit

19-13-1

Marie-Jeanne van Hövell tot Westerflier (geb. 1953)

Portret van Maia Makhateli (Georgië 1985), 1e soliste

Het Nationale Ballet, Amsterdam, 2016

Print op papier (Hahnemühle Photo Matt Fibre), 150 x 150 cm

Schenking van de kunstenaar

19-13-2

Marie-Jeanne van Hövell tot Westerflier (geb. 1953)

Portret van Hans Croiset (1935), acteur, regisseur en schrijver, 2018

Print op papier (Hahnemühle Photo Matt Fibre), 150 x 150 cm

Schenking van de kunstenaar

SINGER LAREN

museum | theater | beeldentuin | eten & drinken | bijeenkomsten

Oude Drift 1, Laren | www.singerlaren.nl